

1925

18. FEB. 1925

Imprimat legal.

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

Cluj

1, ex.

BCU Cluj National University Library Cluj

ANUL VI

Nr. 7

15

FEBRUARIE

1925

In acest număr: *Patima pertractărilor de Octavian Goga; Toamna, Amurg, Zăduș, poezii de D. Ciurezu; Școala lui Honigman de Alexandru Hodoș; Principiile proiectului administrativ de P. Nemoianu; Nou! de Ion Gorun; Spovedania de Teodor Murășanu; Un an fără Lenin de G. M. Ivanov; Gazeta Rimată: Partidul celor cari au fost de Ion Grămăticu; Insemnări: Patriarhatul român, In principiu, Frământări reportericești, Alegerile din Iugoslavia, Opera din Cluj, Foști și viitori; In lipsa stăpânului; Un poet inedit, etc. etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ NO. 10

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Patima pertractărilor

În timpul din urmă a devenit un adevăr curent, un fel de axiomă banală, constatarea, că multe nădejdi ce se legaseră odinioară în cercurile politice de venirea ardelenilor, nu s'au realizat. În fond e o decepție binemeritată aceasta, fiindcă ea are la origine spiritul de suprafață al clasei diriguitoare din vechiul Regat, care fără să cunoască rostul real al lucrurilor s'a avântat la profeții exagerate. Astăzi, după-ce ne-am văzut mai bine unii pe alții, și mirajul distanței s'a înlăturat, situația e mai limpede, și destule taine de ieri sunt desvelite pe deplin. Astăzi lumea înțelege, în mare parte, că Ardealul de sub regimul unguresc, cu robia lui intelectuală și politică, era un câmp prielnic de a oțeli forța de rezistență națională a maselor, nu avea însă câtuși de puțin condițiile de dezvoltare pe seama unor personalități de mână întâi. Cine s'a așteptat, deci, ca figuri salvatoare de mare calibru să descindă dela Blaj la București în primele zile ale unirii, și să ia în mână frânele statului ca să'l ducă la liman, s'a înșelat profund. Cei cinci ani și-au adus în sfârșit lămuririle lor și au creat un oarecare echilibru de apreciere. În acest timp, opinia publică, întrezărind realitatea și fixându-și un simț mai normal al proporțiilor, începe să vadă calitățile și defectele provinciilor noastre unite, în lumina lor adevărată.

Cu toate aceste, exagerările n'au încetat încă. Ele vin de astădată din partea acelor care, decepționați de ardeleni, au început acum să le conteste ori-ce aport decompănitor în lupta anevoioasă de consolidare a țării. Mulți se găsesc într'o asemenea stare sufletească. Analizând un discurs la Cameră al cutărui fruntaș dela Dej, sau judecând o atitudine politică condamnată, entusiaștii de demult se transformă în detractori înverșunați, și din criticismul lor nemilos se disting accente de amărăciune. Vorbind de reprezentanții tipici ai particularismu-

lui de peste munți, acești desiluzionați arată că în viața politică la noi foștii oratori ai Camerei din Budapesta n'au adus nici o energie creatoare. Din sbuciumul lor, acum, după cinci ani încheiați, nu ne-am ales nici cu-o claritate de vederi, nici cu-o voință fermă, nici măcar cu-o adiere caldă de elan sufletesc. O singură notă specială, ciudată și extrem de caracteristică, s'a introdus la București din indeletnicirile politice ale desrobiți or recent: *pertractările*.

În adevăr, iată un articol proaspăt de import în politica României, necunoscut încă până în zilele de după unire. Boală exotică, vine de dincolo de Brașov, o trădează și numele pecetluit cu ștampila evidentă a școlii cipariene. Lumea dela București a rămas mai întâi uluită în fața ei și a protestat cu indignare, s'a obișnuit apoi, și astăzi o privește cu un zâmbet de ironie blândă, aproape iertătoare. Pertractările, trebuie s'o recunoaștem, nu numai că și-au câștigat cetățenia ca ori-ce microb care se respectă, dar au atins chiar organismele cele mai refractare și sunt gata să se generalizeze. Efectele lor se văd acum în dreapta și în stânga, se înregistrează ușor de ori cine și, pot fi lesne apreciate. Toată concepția de târguiață mărunță, care s'a furiașat printre noi și ia preschimbât o nobilă arenă de luptă într'un fel de licitație meschină, e astăzi în văzul tuturor, lămurită deabinele. Se știu și mijloacele cu cari operează, micile abilități left ne, temporizările, tragerile pe sfoară muiate în vorbe mieroase de față bătrână, precum și toată cohorta antipatică a feloniilor de rigoare. Toate aceste se cunosc azi îndeajuns. A mai rămas însă o nedumerire generală asupra originii și asupra cauzelor cari au făcut să se nască nenorocita maladie.

Tâlcul politic al pertractărilor se explică ușor prin elasticitatea de convingeri în materie, determinată de absența unei doctrine. Partidul național, care reclamă cu drept cuvânt paternitatea acestei metode, este, se știe, orfan de ori-ce program și lipsit de ori-ce orientare unitară. Având la baza lui iniția'ă pur și simplu un rezon geografic, înglobând în sine elemente de toate nuanțele, partidul dlor Valda-Maniu din ziua când a luat contactul cu vechiul Regat și până astăzi s'a plimbat pe toată curba vieții politice la noi. Peregrinarea i-a fost posibilă, fiindcă nu-l ținutia locului nici un crez bine stabilit. Cu aceiaș ușurință de inimă a privit înspre cei doi poli extremi, a cochetat urmărind perspectiva puterii: *a pertractat*. Între d. Brătianu și d. Stere, fostul președinte a Consiliului dirigent, revendicând pentru sine ca program numai celebrele „puncte dela Alba-Iulia,” în care ca în Biblie se găsec justificări pentru toate confesiunile, s'a târguit neconținut. Cum ar fi fost cu puțință această neîntre ruptă *pertractare*, dacă ar fi avut în urma ei un mănunchiu de idei mărturisite? Ea nu se explică altfel, decât printr'un absolut „*principiis obsta*” din partea pertractanților, printr'o desăvârșită inocență de gândire. În această privință lucrurile sunt destul de explicabile, ținând seamă de puțină pregătire, de diletantismul ușurel care-a întovărășit pe așa-zișii conducători din Ardeal, și care, dovedit odată, ar putea face să amuțească la apologetii lor de ieri toate recriminările postume.

Există însă și un tâlc moral pentru originea pertractărilor. E incontestabil fondul de bănuială și neîncredere al acestor oameni. În psihologia lor de foști sclavi, rectitudinea n'a jucat niciodată vre-un rol și pipăirea de fie-care clipă era un reflex firesc al instinctului de conservare. Subt domnia ungurească, ca subt toate apăsările politice, spiritul de transacție a înlocuit manifestările de sinceritate. Ajunși într'un regim de libertate, în prima perioadă a liberării lor, conducătorii partidului național vin cu armura lor cea veche. Fără îndrăzneală și fără confiență, făcând un pas înainte și doi înapoi, cu speciale dispoziții atavice pentru colțurile obscure, șefii comitetului de-o sută sunt totdeauna gata să înnoade două vorbe în trei peri, cu gândul de a încerca o învoială trecătoare. Că în aceste atitudini e o demnitate foarte redusă și o atmosferă morală din cele mai dureroase, e adevărat, dar valorile morale nu sunt decât expresia fatală a împrejurărilor. Domnii Vaida-Maniu duc pe umerii lor povara unui trecut care le încurcă pașii. De-aceea, dibuind în toate părțile au căzut din primele zile la patima pertractărilor, și cheltuindu-se în socoteli de culise, uitându-se speriați împrejur, isprăvesc prin a cădea în cursa pe care și-o întind singuri.

Sunt de părerea, că boala aceasta va mai ține încă. Puterea ei scade însă în măsura în care slăbesc influențele moștenirii străine. Cu cât ne depărtăm mai mult de Budapesta în timp și în spațiu, cu atât se împuținează pertractările. Va veni o zi, când nu vor mai fi deloc, fiindcă otrava trecutului s'a eliminat din noi cu desăvășire.

Mă gândesc cu oare-care înduioșare la aceste vremuri nu tocmai depărtate, când șefii inadaptabili de astăzi vor inspira tuturora veritabile senzații de veche garderobă demodată..

OCTAVIAN GOGA

TOAMNĂ

*Cu părul plin de sară și de vânt
Gemea prelung vecernia pe uliți
Și plopii goi, ca spicele de sulți,
Rupeau fășii din trâmba grea de vânt.*

*Și satul ud sta vândăt între glugi
Ținându-și strâns chetorile cămeșii
Iar toamna'n gard o despuiau măceșii
Svârlind pe drum zăvelcile-i de rugi.*

*Și strașini lungi de noapte se'nbulzeau
In pumnii ntinși ai prispelor tăcute,
Și-un cârd de corbi cu pliscuri desfăcute
Pe ochi stânși ai toamnei se băteau.*

AMURG

*Își tremură ziua leșinul de sânge
Cu limbi lungi de viperi prin smârcuri de apă
Și satul în bulgări de umbră se'ngroapă
Inr zarea se'ndoaie c-un uger de sânge.*

*Din brâul pădurii ies pliscuri de corbi
Să ciugule soare din iia miriștii,
Pe cioturi de troiți se vaietă Criștii
Și noaptea se smulge din ochii lor orbi.*

*Pe buza fântânii mai chirde viața
Cu tâmplele arse cu brațele frânte,
Pe când din ariniști pornește să cânte
O lume de paseri, o lume de greeri.*

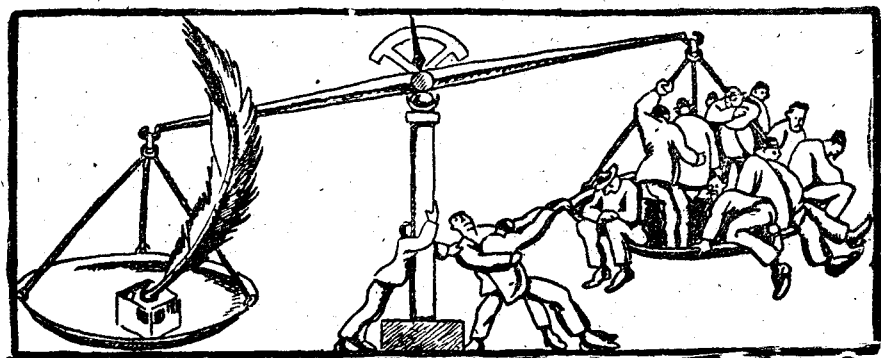
ZĂDUF

*Se'ntinde arșița cu buze de spuză
Pe drumuri de muncă ce suflă greoi
Și soarele curge prin cupe de foi
Și-amiaza se sbate în brațe de spuză.*

*Un gușter de sete se'ntinde spre soare
Și-i mușcă lumina cu dinți de venin,
O pleoapă de umbră se'ntinde'n arin
Și ziua se lasă c'un sân de dogoare.*

*O gură uscată deschide pârâul
Și țipă prigorii cu limbile arse,
Pe văi de căldură ard lame de coase
Și'n inima zilei se pârgue grâul.*

D. CIUREZU

Școala lui Honigman

N'am admirat nici odată din cale-afară contribuția pe care a adus-o regretatul Caracudî la dezvoltarea presei române.

De prin anul 1880 până la 1900, vreme de două zeci de ani, Caracudî a funcționat ca reporter politic la diferite gazete, mai mult sau mai puțin independente. Și-a s'îmbat în acest răs timp, de multe ori, convingerile-i politice, — sau, poate, tocmai oamenii și partidele pe cari le-a slujit s'au sch'mbat, — dar rețeta sa profesională a rămas aceeaș. Cu timpul, s'ar putea zice chiar, că ea s'a popularizat. Reportajul a devenit aproape un gen literar. În orice caz, el cerea atunci mai multă fantazie decât reușește să pună azi d. Radu Cosmin în romanele dumisale.

În zilele frumoase de toamnă cu resfrângeri de raze arămii, sau în diminețile proaspete de primăvară, când mugurii încep să miroasă a pământ umed, Caracudî se îndrepta spre Cișm'giu. Acolo l-a surprins odată Caragiale, după o stăruitoare urmărire, aranjându-și senzaționalele sale informații politice în fața paharului cu lapte bătut, la marginea lacului... Sistemul lui Caracudî nu dădea niciodată greș. Când Cișmigiul era înghețat și liniștitul restaurant din „insula” *Monte-Carlo* își bătea ferestrele în scânduri ca să hiberneze cum se cade, ingenuosul nostru confrate pleca, spre amurg în căutarea altor surse de inspirație. O cărcumioară retrasă, într'un coș de mahala, unde porfiriul nu e niciodată prea falsificat, pentru că mușterii sunt îndestul de cunoscători în materie, și unde patronul are rezervată ori când, pentru vizitatorii mai simandicoși, odăița retrasă, cu miros de gutui... Aci descindea Caracudî, când începea să vremuiască mai aspru; sau, dacă linia tramvaiului cu un cal se n'zăpezea de-abinele și comunicația cu „Roata Lumii” devenea oarecum problematică, tot îi mai rămânea ră-

fugiul unei lăptării discrete ori colțul său de masă dintr'o plăcintărie de pe calea Rahovei. Regăsea totdeauna, în acest din urmă adăpost, o fărămă gustoasă din imaginea patriei sale de origine, și o plăcută conversație cu bătrânul kir Iani, abonat fidel al ziarului *Etnos*.

Slujba sa nu suferea nici din pricina intemperțiilor, nici de pe urma locului unde și-o îndeplinea. Grație sistemului său atât de ingenios, pe care numai Cristofor Columb l'ar fi descoperit, dacă ar fi fost reporter, Caracudi era în curent cu toate evenimentele publice, cunoștea toate tainele, deținea toate secretele; — știa tot. Nu exista o audiență la Palat, pe care care Caracudi să n'o redea în cele mai mici amănunte; nu se ținea o consfătuire intimă, ale cărei intenții Caracudi să nu le surprindă; nu era combinație, urzeală sau simplă convorbire, pe care Caracudi să n'o comunice *tale-qual*e cetitorilor. Informațiile sale, firește, se desmințeau. Dar, cine ar fi putut să le controleze? Iar opinia publică, dornică de a cunoaște și ceea ce nu se petrecuse, curioasă ca ori și ce femeie, credea pe Caracudi.

* * *

Cu toată imaginația sa fecundă, Caracudi a murit sărac. Îndeplinindu-și meseria cu o adevărată pasiune, făcând cum s'ar zice artă pentru artă, sărmanul amic al marelui Caragiale nu s'a priceput să-și exploateze cu destulă pricepere practică bogatele sale resurse. Astfel, în ultimii ani ai vieții sale, cum îl cam părăsise puțin și memoria, Caracudi s'a demodat. Confrații săi mai tineri l-au înlăturat încetul încetul, și, dacă n'ar fi fost micile economii ale doamnei Caracudi, s'ar fi stins, desigur, în mizerie și 'n uitare.

Căci, domnilor, presa română a evoluat. Noui forțe publicistice s'au arătat la orizont, vechile procedee au căzut în desuetudine, rețeta ilustrului precursor s'a răsuflet, și teoria artei pentru artă s'a compromis. Urmașii lui Caracudi s'au declarat, fără nicio ezitare, partizanii artei cu tendință. Nici unul dintre ei nu mai prețuia farmecul patriarhal al aleelor din C'șmigiu; niciunul numai lua tramvaiul până la „Roata Lumii“; niciunul nu mai intra în plăcintăria lui kir Iani, care, nu e vorbă, se transformase și ea într'o elegantă „patiserie“. În tiparele, care se multiplicau acum la rotativă, epigonii au înlocuit repede născocirea inocentă cu infamia calomnioasă, punând, pentru scopuri bine determinate, fantazia în slujba șantajului. Caracudi nu fusese, față de aceștia, decât un naiv diletant. Albert Honigman, fericitul său succesori, a a făcut repede școală.

Școala lui Albert Honigman s'a lătit fără niciun obstacol, ca orice boală lipicioasă, în drumul căreia igiena publică nu așează destule măsuri de apărare. Nici măcar un drept legitim de carantină... În mai puțin de zece ani, aproape toate redacțiile au fost infectate.

Fie că puneă la contribuție declarațiile cu tâlc speculativ ale cine știe cărui imaginari frunțaș al opoziției, — al cărui nume era trecut totdeauna sub tăcere; fie că presupusa conversație se angaja chiar cu

un membru al guvernului; fie că se închidea în biroul său redacțional, unde-și prepara murdăria; fie că asculta fragmente de discuții prin broasca ușii, Albert Honigman se pricepea să-și slujească taraba, de minune. Caracudi își mințea cetitorii ca să le facă plăcere. Albert Honigman și discipolii săi îndeplinesc aceeaș funcțiune socială numai spre folosul lor și al celui care, după împrejurare, îi plătește. Bunul nostru public, de ani de zile, cumpără cu dinarul său această proză, pentru care, deobicei, nu nutrește altceva decât dispreț, și se lasă îndrumat, pe tărâmul treburilor publice, de indivizi pe cari, dacă s'ar prezenta cazul, nu i-ar primi în casă. Acești antreprenori fără scrupul ai scrisului cotidian, musafiri nepoftiți în marea familie românească, lipsiți de strămoși și de talent, plin de păcate și de pistru, s'au răspândit prin redacții ca pecinginea, șterpelind pseudonime din „Letopisețul“ lui Miron Costin, scâlcind limba lui Mihail Eminescu, dând lupte homerice cu predicatul, intrând nepoftiți pela bucătărie, asvârliți afară pe ușe și reînțorși tiptil pe fereastră, lingușitori sau impertinenți, după cum evoluiază interesul, și depunând zilnic la gazetă secreșiunea lor, mereu negociabilă, de insultă și neadevăr.

Impotriva acestor insecte parazitare ale hârtiei de tipar ne-am ridicat și noi, de-atâteaori, în paginile *Tării Noastre*, cerând în locul gazetelor de scandal, gata să servească orice cauză și să treacă în orice altă proprietate, o presă onestă, condusă de publiciști cu răspundere, de scriitori talentați, de români autentici. O dorință-normală, care ne-a produs destule neplăceri, dar pe care, totuș, credeam că o vom vedea înfăptuindu-s cândva.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

Așa dar, am tresărit cuprinși de bucurie, când ni s'a vestit apariția unui asemenea ziar românesc, întemeiat și susținut de oameni cunoscuți, diriguit și redactat de condeie cu stare civilă precisă. Sototeam înființarea unei asemenea tribune publice, indiferent de ideia pe care avea s'o sprijinească sau de credința căreia primea să i se închine, ca o fecundă protestare împotriva presei de aventură, ca o revenire la tradiția bună a gazetăriei de altădată, când gândul scris se dăruia cu sinceritate, când un articol era o spovedanie cinstită, și când informația era un fapt controlat.

În ziua când a ieșit de sub teasc primul număr din gazeta *Cuvântul* ne-am închipuit, încrezători, că școala lui Albert Honigman va primi o lovitură mortală. Iată, ne ziceam, începutul sfârșitului. S'a isprăvit, de-acum încolo, cu toți samsarii improvizați, cu toți proxeneții cancanului politic, cu toți măsluitorii analfabeți, pentru cari gramatica e o problemă de nedeslegat iar masa de scris o teșghea cu foarte multe sertare... Iată, însă, că pășesc în arenă publicisticii independente încă vreo câțiva, — acestora le puteam zice confrăți, — cari erau în stare să gireze cu numele, sau chiar pseudonimele lor, o atitudine, o părere, o constatare. Nichifor Crainic, Cezar Petrescu, Adrian Maniu, și până la un punct însuș dl Pamfil Șelcaru, erau și

sunt încă pentru noi, frumoase speranțe ale culturii românești de astăzi, în buna credință a cărora suntem datori să credem și ale căror-strălucite însușiri artistice n'au slujit nicicând o cauză urâtă.

Știam, că în multe privințe părerile noastre nu se vor întâlni, deși, față de marile chestiuni, care privesc apărarea unui patrimoniu de rasă, ne frământăm pentru idealuri comune. Mai mult decât atât; deslușind puțin scopurile nemărturisite ale noului organ de publicitate, destinat să servească partidul naționalist al poporului, ne socoteam pe acest tărâm în lagăre adverse și așteptam să fim combătuți, — după cum am și fost. Dar nu aceasta ar fi reușit să ne supere. Într'un înduioșător articol, din cuprinsul cărui nici măcar clișeul cu caricatura dlui Octavian Goga nu era jcnitor, prietenul meu dl Nichifor Crainic a lămurit îndeajuns ceace nu-i place din activitatea publică a directorului dela *Tara Noastră*. Excelentul poet și inspiratul apologist al ortodoxiei românești crede, că prezența dlui Octavian Goga în partidul poporului const tuie un defect de frumusețe pe frontispiciul unei mântuitoare ideologii militante. Chestiune de apreciere...

Încă odată, nu ne-am fi supărat. Iată însă, că am fost puși dinaintea unui fenomen redacțional neașteptat. Zi cu zi, printre admirabilele articole închinăte ridicării noastre culturale, printre observațiile juste asupra cusurilor sociale de astăzi, printre curajoase judecăți politice, asupra sincerității cărora nu ne îndoiam, s'au strecurat încet, luând tot mai îngrijitoare aspecte, anume apucături și năravuri, pe cari eram deprinși că le vedem în altă parte. Școala lui Albert Honigman a început să-și arate urechile, cari, să ni se ierte respectul pentru adevăr, semănau grozav cu acele ale regelui Midas... Ni s'a șoptit, dintru început, la ureche, că inspiratorul acestor „anchete“ și „reportaje“, — se înțelege senzaționale, — ar fi, nici mai mult, nici mai puțin, decât vechia noastră cunoștiință dl Iacob Rozen'hal, care, expulsat din palatul *Dimineței*, s'a adresat, pentru a-și mai ușura necazul, tocmai celor destinați, prin firea lucrurilor, să-i stărpească metodele. Nu ne-am încrezut într'un asemenea svon și nu l-am înregistrat. Atitudinea ziarului *Cuvântul* a devenit, în parte, din ce în ce mai suspectă. Două concepții deosebite despre rostul presei s'au hotărât, parcă, să conviețuiască pe cele patru pagini ale aceleiaș gazete. Ai, câteodată, impresia, că s'au amestecat zațurile din tipografie, și, printr'o inexplicabilă eroare, manuscrisul dulcelui frate al Fagurelui dela *Lupta* a nimerit acolo unde nu trebuia. Ce rost au, alminteri, aceste lungi dări de seamă, sau scurte notițe, despre întâlniri cari n'au avut loc, și despre certuri violente între tovarăși de luptă, care nu s'au petrecut niciodată; aceste povești grosolane, pe cari stai la îndoială dacă trebuie să le desminți sau să le disprețuiești; această intrigărie mărunță și săcăitoare, căreia nu i-am aduce, la urma urmei, nici-o imputare, dacă n'ar mirosi prea tare a minciună ticluită în dosnice și înavuabile locuri! Cine strecoară aceste mici și mari infamii, dela basmul cu „regionalismul“ *Tării Noastre*, până la „numirea“ dlui Octavian Goga ca director la *Adevărul*? Cine duce o asemenea loială și

cinstită campanie împotriva noastră? Cine și-a însușit atât de repede strategia grafică a străzii Sărindar? Cine e autorul?

* * *

Caracudi a răposat. Insușirile de novelist ale dlui Cezar Petrescu sunt mai bine plasate decât atât. O știm prea bine, și-i suntem recunoscători. Atunci? Zic, unii, că în redacția ziarului *Cuvântul* s'ar fi strecurat un anume Mendel Abramovici, nepot de văr al unui funcționar inferior, cu acelaș nume, dela templul coral-din Burdujeni. Ni s'au dat și unele semnalmente. Individul are plstrui pe urechia dreaptă, aude cu nasul, și, în orele sale libere, pute. Cât despre obraz, nu se poate spune nimic, pentru că n'are.

Oare, ăsta să fie? Școala lui Albert Honigman scoate mereu alți pui? Spurcatul ei isvor n'o să sece niciodată? Domnule Nichifor Crainic, privește cu mai multă atenție în jurul dumitale, și dă porunci să se 'nchidă bine ușile dinspre scara de serviciu. Au intrat în redacție oaspeți nepoftiți...

ALEXANDRU HODOȘ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Principiile proiectului administrativ

Rodul comisiei speciale, însărcinată cu redactarea proiectului de lege administrativă, supus actualmente debaterii comitetului mixt de parlamentari, nu satisface, desigur, toate exigențele de ordin administrativ. Cu toate modificările ce i s'au făcut și i se vor mai face în cursul ședințelor viitoare, el va continua să poarte această pecete, deoarece micile schimbări sunt mai mult de ordin tehnic decât principiar. Ideile fundamentale depuse se vor păstra, căci dacă comitetul ar consimți să le înlocuiască și pe acestea, atunci nu ar mai fi vorba de comitet de revizuire, ci de un comitet de elaborare și redactare, adică de un nou proiect. Abandonarea acestora fiind exclusă, să vedem, deci, care este șira spinării a acestui proiect. Chestiunea trebuie să ne intereseze cu atât mai mult, cu cât proiectul nu peste mult va ajunge în ședințele publice ale Parlamentului, iar de acolo foarte curând la „Monitorul oficial“, când orice părere și intervenție va fi tardivă și fără de folos.

Principiul cardinal, despre care credeam că va trebui să inspire noua noastră structură administrativă: descentralizarea, nici pe departe nu este realizată. Denumirea aceasta o găsim destul de frecvent în textul proiectului, dar ea este inexistentă în fond. Am putea zice, că lucrarea poartă două etichete: una de fațadă și alta de bază. Subt eticheta descentralizării se înfăptuiește o desconcentrare, care, ca noțiune nu este identică cu cea dintâi. Spiritul general ce respiră din acest elaborat este o tendință de desărcinare a organelor de stat centrale, iar nici decum chemarea la nouă viață a unor forțe latente, și nute subt obroc atâta amar de vreme, cum ar cere o reală descentralizare administrativă. Această intenție guvernamentală nici nu este măcar deghizată; ea ni se înfățișează deschis, protejată de confundarea voită dintre noțiunea descentralizării și desconcentrării, precum și de interesele superioare de stat, veșnicul paravan care, de peste jumătate de veac, a acoperit și probabil va mai încuraja și de aci înainte, toate lucrurile slabe în blânda și iertătoarea țară românească. În expunerea de motive, care premerge proiectului, se spune că statul, pe lângă admi-

nistrarea intereselor sale generale, își păstrează un drept de control, de supraveghere, de sfătuitor și de *coordonare a inițiativei locale*. Ceace, mai precis exprimat, înseamnă că interesele generale sunt scoase din raza preocupărilor organelor județene și comunale, iar în ce privește pe acelea cari ar trebui să le aparțină în mod exclusiv, ele vor trebui să tolereze amestecul nedefinit și nelimitat, anterior, al reprezentanților puterii centrale. Va să zică, și în chestiunile de ordin pur local, proiectul preconizează o coordonare anterioară, iar nu posterioară cum ar fi logic și cum rezultă din principiul descentralizării. Aceasta este portița prin care va intra arbitrarul și politica. Coordonarea — dacă e sinceră — nu poate avea loc decât în cazuri concrete, atunci când se naște vreun conflict de atribuțiuni, sau vreo depășire a acestora. Dar nu așa privește lucrurile și proiectul; el nu urmărește coordonarea hotărârilor și regulamentelor aduse de organele județene și comunale cu celelalte legi generale, ci a *inițiativei* acestora, omorând în fașe cea dintâi și cea mai elementară dibuială de viață independentă.

După cum am prevăzut, noua Constituție se interpretează în favoarea centralizării. Acest sistem abandonat de toată lumea câștigă expresie prin ștergerea plasei ca instanță cu atribuțiuni de gradul al doilea, după cum era în organizația administrativă din Ardeal. Atribuțiunile preturii trec asupra prefecturii. Primpretorii noștri și administratorii de plasă din alte regiuni se transformă în organe de control fără atribuțiuni bine stabilite, reprezentând pe prefectul de județ, adică autoritatea centrală. Plasa, sub denumirea de circumscripție, devine un fel de inspectorat cu domiciliul fix, spre deosebire de inspectorii generali administrativi nomazi, cari nu au nici domiciliu, nici atribuțiuni și pe cari proiectul îi menține, promițând să-i delege prefecti decâteori va fi vacant vreun scaun de prefect.

Păstrând principiul centralizării se ivește și politica, bunul și credinciosul lui tovarăș de drum, cu întreaga ei cohortă de nenorociri. Este o consecință firească deci, ca prefectul de județ, reprezentantul puterii centrale să fie și șeful administrației județene, care, în numele intereselor superioare de stat aprobă, suspendă, execută, controlează, fără vreo normă precis definită, orice hotărâre a organelor comunale și județene. Nu mai puțin firească este, ca și reprezentanții săi, subprefectul (administratorul de plasă) și notarul să se bucure de aceleași largi și discreționare drepturi. Subt ptopul de priviri, scrutătoare și bănuitoare, ale atâtor reprezentanți ai puterii centrale, nu știm, zău, dacă va putea miji vreo inițiativă în viața noastră publică.

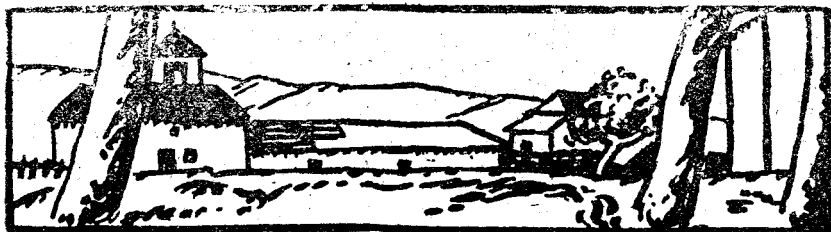
Dar tendința politică nu se mulțumește numai cu accesul indirect, ci năzuiește să fie codificată și în formă directă. Acest scop vrea să-l servească suprimarea prefectului administrativ, existent în structura administrativă a Transilvaniei și propus pentru întreaga țară de toți câți și-au spus în mod dezinteresat cuvântul în această materie. Locul lui îl ia reprezentantul politic al guvernului, prefectul. În slujba aceleiași idei stă și felul cum se alege primarul, pe care proiectul vrea să-l aleagă pentru o perioadă de opt ani. Aceasta se motivează cu continuitatea în lucrări, care, dacă alegerea s'ar repeta mai des, se

zice că ar suferi progresul normal al comunei. Dacă această argumentare, până la un punct poate fi justificată în ce privește comunele municipale și urbane, ea nu mai este întemeiată în comuna rurală. După legea administrativă maghiară nici funcționarii de carieră nu se alegeau pe o perioadă mai lungă de șase ani. Proiectul administrativ îl fixează pe primar, care trebuie să întruchipeze bunaînțelegere din sânul unei comune, în orice împrejurări — căci altfel nu se poate vorbi de progres — pe aproape un deceniu. Ce se întâmplă însă, dacă alegerea nu a fost norocoasă? Timp de opt ani să se frământă opinia publică a comunei în zvârcoliri neputincioase? Progresul ei trebuie să se manifeste zi de zi, iar nu din deceniu în deceniu. Neputința de a-și schimba soarta va stârpi pe deoparte orice dorință de a se mai ocupa de viața obștească, pe de alta, cei cari nu au renunțat la nădejdea de a o îndrepta, vor apuca lucrurile din altă parte.

După părerea noastră, dedesubturile politice, pe lângă că aduc un imens rău țării, nu fac serviciul apreciable nici politicii militante. Redactorii actualului proiect nu s'au gândit la un lucru, pe care noi l-am mai semnalat în aceste pagini. Am arătat că, deodată cu înfăptuirea reformei administrative, ar trebui să tindem și spre o descentralizare a vieții politice. O lege administrativă centralizată, pe lângă că ne va da o administrație proastă, va canaliza și toate nemulțumirile înspre centru. Orice vină, fie aceasta de orice natură, se va atribui guvernului, și toată lumea se va năzui să îndrepte răul de sus, dela guvern, prin Parlament. Spre acesta din urmă vor da năvală, cu o egală impetuozitate, atât cei pregătiți pentru a-și spune cuvântul într'un consiliu comunal, cași acel chemat să se pronunțe în chestiuni generale. Toate nădejdiile și toate interesele se vor concentra înspre Parlament. Cu un cuvânt, va continua situația de azi, pe care cu toții o detestăm.

Trecând în revistă aceste câteva idei fundamentale de cari este călăuzit proiectul de lege administrativ al guvernului, cu durere trebuie să constatăm că, înafară de principiile fundamentale administrative greșite, el mai pătimește și de lipsa unui mare principiu general, care trebuie să stea la temelie oricărei legi cu pretenții de durabilitate: de lipsa sincerității. Acesta fiind din capul locului câmpul delimitat pentru comisiunea de elaborare, era cu neputință să se fi putut ridica o clădire măreață pe un teren nesigur. Această nesiguranță o constituiesc dedesubturile politice, datorită cărora se confundă și se combină principiile cele mai bizare. Așa se explică faptul, că descentralizarea, centralizarea și desconcentrarea se găsesc în structura proiectului pe acelaș grad de importanță și de utilitate, uneori ciocnindu-se violent, alteori paralizându-se numai. Ceeace va răsări dintr'un asemenea aparat administrativ, nu este greu de ghicit. Noi prevedem că, buna și dorita noastră administrație de mâine va mai trebui s'o plătim cu un alt șir întreg de experiențe.

P. NEMOIANU

Nou!

Mult e iacomă lumea de tot ce e *nou*, sau pare astfel. Dar ce e nou? Un rând de haine, o pălărie, o rochie, o pereche de șoșoni-galoși, — toate acestea s'ar putea numi numai de grabă lucruri *reînnoite*; totuși amicii, cunoscuții, când te văd astfel *înnoit*, se simt obligați să te felicite. — Intre noi fie zis, astfel de felicitări sunt mai mult umilitoare, căci ar da să se înțeleagă, că cel felicitat nu prea are obiceiul să se *înnoiască*, ci să umble mai mult răpănos; după cum acel: „să-ți fie de bine!“ ce spun unii celor pe cari îi întâlnesc tunși sau rași proaspăt, ar însemna că tunsul sau rasul la aceștia ar fi o raritate, de zile mari, — „din Paști în Crăciun“, cum e vorba românească.

Nou e ceea, ce vezi sau auzi pentru întâia oară în viața ta.

Așa, pentru copii e o jucărie, pe care n'au mai avut-o, o poveste pe care nu le-a spus-o încă nimeni; pentru cei în vârstă vre-o drăcie de invenție, — oamenii sburând pe sus, — o întâmplare de mirare citită în gazetă, sau vre-o minciună născocită de povestașii cari n'au altă treabă. — Dar din toate categoriile acestea, tot ce e nou e numai pentru puțină vreme; oricărui copil i se urăște curând cu cea mai nouă jucărie și nu vrea, în ruptul capului, să asculte de două ori aceeași poveste, — iar cei în vârstă se plictisesc și de sburatul pe sus — mai ales când văd (vorbim pentru ai noștri) că asta poate s'o facă și un român, deci firește că n'are să fie cine știe ce lucru mare, — nici întâmplările din gazetă, chiar schimbările de guvern, nu bucură pe mulți pentru multă vreme; — iar povestirile cele nouă odată citite, din aceeași clipă sunt și vechi (dacă cumva n'au fost cu o oră mai înainte), și tot așa piesele de teatru sau *numerele* dela cinematograf.

Ahtierea după nou și iarăși nou a făcut pe baba din anecdotă să întrerupă slujba din *Văierea patimilor*... „și l'au prins pe el în muntele măslinilor...“ — „Da' ce-a mai căutat, măică, acolo, că și anul trecut tot acolo îl prinse“... — Aceasta mai dovedește și altceva: dovedește că baba cu pricina numai cu un an înainte devenise bisericoadă; până atunci sau nu mai fusese la biserică, sau în vremea slujbei îi ambla mintea cine știe pe unde...

Ș'apoi bătrânii, orcum, sunt mai pretențioși în materie de *nou* și iar *nou*. Ei au văzut mai multe, sunt și mai degustați, și deci mai greu de mulțumit... Hei, nu știi băbușca noastră dacă în tinerețe nu se mulțumea să-i spună la ureche vr'un fiicău careva în fiecare seară aceeași poveste...

Farmecul noutății în cele din urmă nu stă în faptul nemaivăzutului și nemaiauzitului. Și în repetarea unuia și aceluiaș lucru poate să fie ceva nou; — totul atârnă de fețele sub cari îl privește și îl primește sufletul nostru...

Mai sus de ne vom ridica, la contemplarea filozofică a vieții și a întâmplărilor dintr'înșa, vom ajunge, bineînțeles, la constatarea jalnică — sau veselă — sau indiferentă — că: „nu e nimic nou sub soare“; poetul nostru a exprimat acelaș lucru zicând:

— *Toate's vechi, și nouă toate...*

Ceea ce noi numim *noutatea* lucrurilor, în cele din urmă nu însemnează de cât *raritatea* lor. Căci *nou* un lucru poate să fie numai pentru un anume individ, într'o anume împrejurare, — pentru toate însă... nimica nou!

Dar asta prea e adusă pe posomoreală. Zadarnic m'aș încerca eu acum, făcând pe savantul, să dovedesc, că chiar și născocirile omeștești cele mai îndrăcite nu se pot numi ceva *nou*, fiindcă ele au existat de când lumea, de cât numai că n'a fost, până atunci, cine să le... descopere; căci mâine dimineată, vecinul meu Ifrim, măcar că va fi citit asta seară sfătoșenia mea, are să mă întâmpine tot cu vorbele: — „Ce mai e nou vecine?...“ — Apoi frumos mi-ar sta mie, ca drept răspuns, să mă înfășor în toga mea dela „Cavalerul de modă“, și ridicând un deget spre cer să răspund vecinului meu: „*Ifrime, nil novi sub sole!*...“ — În loc să-i spun: — „Păi ce să fie, neică? ia și dumneata o gazetă acolo și vezi...“

Să venim la vorba noastră: *raritatea* lucrului, asta e totul. De unde vine boala aceea englezească e *spleenului*? Dela cerul prea mult înorat, dela clima prea neîndurată, dela fumul coșurilor de fabrică, dela ceața zilelor posomorâte?... — Nu. Fiindcă *spleenul*, sau boala urâtului, nu se prinde de aceia cari stau acolo, și muncesc sub cerul prea înorat, în ceața zilelor posomorâte, — ci de aceia cari își plimbă săturarea de toate și neirebnicia de orice, pe unde vor, pe unde poftesc, și pe unde cu gândul nu gândești.

Aceștia! — Aceștia sunt cari nu mai pot să simtă farmecul noutății, — sau farmecul rarității, cum credem că ar fi mai n' merit să se zică. — Aminteri, tot meșteșugul trăului mulțumit și îndestulat, și *fericit* — ce vorbă! — nu stă în altceva decât în ferirea de îmbuibare, în rărirea, cu voia, a tuturor plăcerilor mari ale vieții. Cine știe, cine are puterea să urmeze așa, acela nu se va bolnăvi nici odată de boala urâtului... Ei, dar suntem zoriți ca să trăim.

Din punctul acesta de vedere, aproape că trebuie să zicem, cum că e mai norocos cel cu mai puține mijloace. Zice o vorbă: — „Postește, robul lui Dumnezeu, că n'are ce mânca“... — Dar nu e.

de multe ori, un noroc ca să n'ai cu ce te îmbuiba? ... Când vezi mahmureala altuia, după o noapte de chef, nu te bucuri oare în tine însuși că tu ai fost destul de tare ca să te împotrivești ispitei?

Și el, acela, acuma nu mai are nici o voie bună; e istovit, prăpădit, amărât ... A dat în gura lăcomiei: — ei vezi, asta e: mai rărește-o, omule!

Nu să ne repezim după lucru nou, — ci să ne mulțumim cu lucrul rar. Noi înșine să-l rărim când ni se îmbie cu prea multă îmbelșugare ...

Ei, dar cui vorbesc eu aicea? ... Vorbesc îmbuibaților? Nu, aicea sunt cei mai puțini, ș'apoi iei ... nici nu prea au vreme să cetească slovă tipărită. Iar celorlalți ce să le mai spui? Atâta doar:

— Bucurați-vă de ce e nou, sau de ceace e rar, — căci rar vă este dată bucuria aceasta. Și fiți încredințați, că mai mult gustați viața voi, cu pofta voastră sănătoasă și pururea proaspătă, — decât aceia cu dorințele veștejite și cu împlinirea lor putrezită.

Este oare ceva *nou* în toate cele ce am spus aicea? — Nu, de sigur. Dar cetitorii pot fi liniștiți, că n'am să le mai spun nici eu, și nici alții n'au să le mai spună — până la altă ocazie.

ION GORUN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Spovedania

— Fragment din romanul „Neghină și grâu“ —

Prin întunerecul mai cumplit ca de obicei, călușeli muntești ai lui Pavel înaintau cu chibzuială și cumițenie de om: când în pas, când în trap, după povața stăpânului care-i strunia. Preotul, îndărăt, înfășurat într'un țol de lână, cu capul sgulit în umeri, sub pălăria-i tare, bătută de ploii, în scuturăturile legănate și uneori cam brutale ale căruței, — avu destul timp să savureze cu tot sufletul maiestatea drumului de noapte, de pădure în toamnă și ploae-cu vifor.

... Pretutindeni pustietate și singurătate sălbatecă, elementară. Nici un glas, nici o ființă, nici o zare de lumină, nicăiri. Ici-colo, rar schelălăit de câne, întrerupt și înăbușit de vifor... La încrucișarea drumurilor, crucifixul nedespărțit își zurlia îngrozitor podoabele de tinichiea, iar cununile uscate de pe fruntea lui Christ şușuiau misterios.

În drept cu cele din urmă case vâruite din Plopeni, cari se puteau bănuși foarte aproape de drum, peste garduri, se zări furia vijeliei spulberând vesmântul gigantic al întunecimii. Niciodată nu văzu ceva mai sublim, decât aceste îngrozitoare bucăți de flamură neagră, alungate de vifor spre culmi, spre păduri, unde vuetul, de câteva zile, eră un muget neîntrerupt de fiară înjunghiată. Și acest muget, de astădată, în tăcerea nopții de-acum, a crescut în proporții și și-a sporit misterioasele game...

Un pod de lemn, bineînțepenit pe pilăștri de beton, bubui sub vârtejul roatelor, ca o peșteră, lăsând la dreapta, sub el, să se vadă svâcnirile de giulgiu candid ale unui neadormit părău cu prăbușiri în spume...

Însfârșit, vuetul cu mii de glasuri groase și subțiri ale pădurilor părea că s'a apropiat de tot. Drumul făcu, totuș, câteva curbe și cotituri în unghiu, până se putură desluși, ca printr'un zăbranic, ciudatele și misterioasele forme ale celor dintâiu copaci, jucând în vijelie...

Pe drumul de câmp apoi, călușei încetară trapul, instinctiv. Era și mai greu. Roafele tăiau adânc în pământul plin de apă. Schimbarea direcției se putu cunoaște clar după frământarea și clocotul din natură. Milioanele de șerpuiți ale feluritelor curențe de aer, cu țipete și brutalitate în prăbușire, se alinară deodată. Aici totul se petrecea într'un vuet adânc, legănător, cu valuri rari de vânturi, cu țipete îndepărtate de vifor pe vârfuri, însuflătoare de-o spaimă neobicinuită pentru călătorii străini.

Preotul, Ilie Măgură, cu ochii închiși, lăsă să-i cadă pe timpana urechilor toată muzica variată a acestei lumi ciudate, în care trăia, pe care o adância câte puțin, ca pe însăș taina credinței sale... Totul îl impresionează și-l mișcă puternic, îi cutremură ființa și îi răscoliă inima, dus așa, mereu, de călușei.

Când se opri căruța brusc, i s'a părut că s'a deșteptat dintr'un vis aveau. Un câne voinic începuse să bată amar. Prin coroana bogată a unui pom mai înalt decât streșina, ochiul de lumină aprinsă în dărătul unei ferestre, cât pumnul, abia se vedea.

Pavel ajută „părintelui“ să se descotorosească din înveliș și-l conduse până la ușă, de unde el se întoarse la cai.

Înăuntru preotul se isbi de-un aer stătut și înăbușitor, încât fără să vrea, își dușe palma stângă în dreptul nasului.

De pe lavița de scândură albă, alături de bolnavă, se ridică o femeie uscată, cu obrajii vârâți în fălci, cu mâinile spânzurate înainte. Se plecă evlavioasă și atinse cu buzele-i de iască mâna preotului. Bolnava, cu ochii mari fixați în tavan, stătea întinsă, nemișcată, pe-un pat sărăcăcios, într'un colț al casei.

— Da' ce-i cu dumneata, lele Susană? — începuseră vorbă caldă preotul, așezându-și pălăria, patrafirul și Euhologiul pe masă.

— Rău, părinte, rău! Îngănă, cu glas de armonică dezacordată, bătrâna din vârful patului.

— Voia Tatălui din cer. Da, ce să ne facem?! Femeea se împuteri cu o supremă svârcolire și se ridică, așezându-se pe-o dungă de pat, cu mâinile aduse pe piept.

— Să-mi ajuți, părinte, să-mi ajuți să pot trece împăcată...!

— Doamne, lele Susană, ce stai a vorbi! Câți n'au mai fost în grele suferințe — și n'au trecut. Doamne ferește... Eu însă mă gândesc, că-i bun Dumnezeu și ți-o lungi și dumitale viața. Ai făcut un lucru foarte cuminte că ai trimis după mine, simțindu-te atât de slabă. Împărțită cu Sfintele Taine, poate te ușurezi.

Preotul își făcu cruce, își trecu după grumaz patrafirul, ce răspânda un aromitor miros de tămâie și busuloc în aerul mornit din casă.

„Vecina din Deal“ pregăti o farfurie albă cu apă proaspătă și se strecură domol pe ușă afară.

Bolnava își adună toate puterile din nou, se ridică mai bine, răzimându-se într'un cot și-și atinse buzele de patrafir, plecându-și apoi fruntea sub el.

Câteva clipe preotul o lăsa să-și verse singură amarul și căldura, în toată libertatea, mulțumindu-se să-i asculte liniștit ponoasele, ca pe atâtea lucruri auzite de mii de ori în acelaș fel. Bolnava făcu o litanie lungă de vorbe. Cuvintele-i curgeau destul de ușor... Deodată însă se opri și tuși. Vorbia puțin găngav, învârtindu-și cu greu limba în gură, din pricina unui atac de paralizie, înainte cu mulți ani.

— Mai am una, părinte! continuă apoi din nou. Faptă grea de tot, părinte!

— Spune, lele Susană, spune tot ce te apasă, și te ușurează.

— Anica asta a lui Onu Runc, ce-i măritată după Niculae al Rotundului, a treia casă mai sus de noi. Da' nu se vede casa lor. Amu, io nu știu cum aș spune... S'o greșit cu cineva, ști-o păcatele ei de mulere, de când i-o mers bărbatu' la bătaie. Și mă-sa n'a știut, nici tată-so. Și gândesc eu că n'o știut nime, nici când, nici unde, nici până atunci, nici după aceea. Destul și bine, că mai dăunăzi, într'o zi pe la ojină, vine mă-sa până aci. Io ședeam ia acolo și torceam.

— Tu, Susană, să vii până la noi că-i rău!

— Vai de mine, Vârvară, da' voi ce-ați putut păț?

— Ți-oiu spune acolo, numai alta și nimica, găta-te și haida...! Da' mai fost-ai tu moașă vreodată?

— Ba, io zo, Vârvară, nu.

— Un buric tot îi știu tu tăia!

Și cu asta ne luăm noi și ne ducem amândouă. Pe când nimerim, Anica isprăvise. Stăm noi ce stăm acolo și dăm să prindem iar vorba. Vârvara nu-și află starea. Umblă încoace și încolo, când nu ochii la Anica, când pe sub paturi. Cotrobăia prin tindă, se înholba galbenă prin cotloanele cu cenușă. Ea a bănuț îndată tot lucrul. Da' io nu știam nimic. Numai ce văd că vine odată cu un foștolog de cărpe și-mi zice:

— Tu, Susană, ia vezi tu ce-o fost și să mergem amândouă să-l îngropăm în gunoiu să nu se facă vârcolac. Și afurisit de Dumnezeu și de Satana să fie cine va spune la cineva din ce-a văzut!

Eu m'am cutremurat, părinte, din tot trupul, cât am putut, când am văzut, ce am văzut și am zis:

— Vai de mine, Vârvară și Anică, noi ajungem cu toatele într'o temniță în care ne-or putrezii oasele. Faceți voi, ce-ți face, și mie dați-mi bună pace, că-s muere bătrână. Am să mor azi-mâne și-i vai de sufletul meu. Iar, încât e din partea mea, n'am văzut și n'am auzit nimic, ca pământul.

— Amin! întări Vârvara.

Anica a rămas tot timpul, ca ceara, pe-o laviță, lângă pat. Eu am ieșit și le-am lăsat acolo, de capul lor... Ei, dar mie, părinte, mi s'a pus deatunci ceva în dreptul inimii și nu mă lasă să mai răsuflex ca înainte. N'am spus la suflet de om nimic, că m'am legat atunci, acolo la ele, cu pământ și cu blestem. Însă acum nu mai pot, că mă înnađușesc. Ușurează-mă părinte, ușurează-mă. Desleagă-mă de jurământ și de blestem!

Terminând, bătrâna se lăsă moale, fără puteri, pe perină, din poziția în care a stat tot timpul spovedaniei, suflând greu, habotnic, apărându-se încet cu mâinile subțiate.

Pe fața ei, în adevăr, se putea citi o stare destul de îngrijorătoare. Tânărul preot însă, în lipsa experienței, nu-și putea da seama despre felul răului.

Își făcu deci datoria de duhovnic, cu vârf și îndesat, mobilizându-și toate forțele de cari dispunea, pentru ca să mângăie și să liniștească cât mai mult sufletul cucernicei bolnave. Ii citi rugăciunile spovedaniei și ale împărtășaniei, rar, cu glas limpede, plin de sonorități. O cuminecă cu gingășie. Ii întirse patrafirul să-l sărute și-i adresă din nou câteva vorbe de îmbărbătare...

Se făcuse târziu.

Împăturându-și patrafirul, preotul simți un supărător început de durere de cap, cu înțepături violente. Aerul înfundat, în care zăcea bătrâna, își produsese efectul. Simți trebuința de-a ieși cât mai îngrabă la larg.

...Când se coborî din nou din cărucioara lui Pavel, în dreptul porții dela casa parhială, undeva în vecini cântau cocoșii de ziuă. O cucuvea animată de vârful cumpenii dela fântână își ținu de datorie să-l salute cu câteva țipete și cu un cârâit strident, insuflător de saime.

Viforul se mai potoli. Prin gigantică cavalcadă de nori, se înmulțeau ici-colo drugile mai lumincase, arătând, în restimpuri, limpede, direcția spre care s'a pornit să curgă, să alerge în vârtejuri haotice, văzduhul, împreună cu toate câte le are el acolo, deasupra.

— Ciudat! Îngână în sine preotul, pipăind cheia într'un buzunar.
— Ce lume! Ce lume ciudată!

Icoana bătrânei pe care o spovedi și o împărtăși în această putere a nopții, îl urmăria, îl persecuta, ca o stafie nebuloasă, cu întregă lumea ei de gândire.

— Ce întunerec, Dumnezeuule, ce întunerec! murmură iarăș și închise ușa, învărtind cheia pe dinăuntru.

Pe drumul de țară, dela poartă se trezi zgomotul obicinuit al căraușilor porniți de cu noapte spre târguri îndepărtate, transportând mărfuri și negustori. Unii fredonau printre dinți, să nu adoarmă. Roatele scârțiau încet și frecau scurt în pietrișul drumului.

În casă se făcuse rece binișor. Orologiul pe perete, cu arătătorul, la fel cu un deget întins al unui braț nevăzut, indica o oră târzie.

— Ce întunerec în poporul nostru, Dumnezeuule, ce întunerec! îi tremurară buzele din nou mai mult fără voce, în vreme ce își desbrăca hainele grăbit.

Suffând apoi din tot pieptul în lumânarea sveltă, palpătoare, se cufundă în așternut, cu gândul hotărât să se odihnească...

TEODOR MURĂȘANU

Un an fără Lenin

S'au înșelat amarnic acei cari afirmau, anul trecut, că moartea lui Lenin nu va schimba situația internă și externă a Federației republicilor sovietice. S'au înșelat și acei cari imediat după dispariția lui Lenin credeau că edificiul sovietic se va prăbuși în 24 de ore. Aceste greșeli în aprecierea rolului lui Lenin au provenit sau din necunoașterea exactă a însemnătății lui Lenin în viața republicilor sovietice, sau dintr'o grabnică exprimare a unor nădejdi, a căror soartă n'a fost să se realizeze.

Moartea lui Lenin a grăbit dizolvarea partidului comunist rus, o dizolvare care începuse imediat după încetarea comunismului militar, când în fața rectorilor comuniști viața a ridicat deosebite probleme de ordin economic și politic, și când aceiași neînvinși viața a scos la iveală neîmpăcatele contradicții interne și externe ale revoluției sociale. Când se vorbește de genialitatea lui Lenin, trebuie să se înțeleagă sub aceasta calificare strașnica lui priveghere de a scoate din incurcăturile ideologice și de fapt ale realității rusești îmbulzeala aceea de forțe deslănțuite, căreia încă i se zice „revoluție socială”. Alt merit Lenin nu a avut, dar și meritul acesta nu e mic. E ușor să întreprinzi o răzvrătire socialistă într'o țară agrară, dar e peste puterile omului să împace tendințele acestui fel de răzvrătire cu tendințele contrarii, mult mai puternice, mult mai numerice, și cu rădăcini mult mai înfipte în miezul vieții.

Lenin a stăpânit o antinomie socială: dictatura proletariatului — adică a oligarhiei comuniste — și dictatura inconștientă, sălbatică, neînduplecată, afirmându-se de jos în sus, realizându-se pe realități sufletești și sociale, ale țărânimii rusești. În timp de șase ani s'a dat această luptă. Șase ani a durat procesul de bătaie — când dată pe față, când învăluită în sabotaj pasiv — între partidul comunist, care înfăptuia postulate marxiste într'un mediu antimarxist, și între țărâניה rusă, care văzuse în revoluție numai un prilej de împroprietărire, fără ori ce pretenție politică. Numai Lenin a putut să stăpânească această luptă, în care, în fiecare moment al ei, țărâניה eșia victorioasă de fapt, și în care în fiecare moment al ei, proletariatului i se dădea iluzia

victoriei pe toate fronturile reconstrucției economice. Pentru acest rol, Lenin avea și autoritate și pricepere. Intrezăririle lui erau clare. Soluțiile lui erau definitive. Strategia lui se desfășura fără greș. Lipsit de orice temperament politic, el nu se abandona impulsurilor imediate. Nu-și lingusea viziunea ce și-o făcuse despre mersul revoluției, și nu se simțea dator să facă din revoluție o zi de paradă. Lenin a întrevăzut și a spus, că fără o revoluție mondială, revoluția rusească se va desfășura ca un episod, și se va stinge mai curând sau mai târziu în noaptea istoriei. Toată activitatea lui se reduce la prelungirea revoluției rusești până la izbucnirea revoluției mondiale. Și până atunci avea energie optimistă, până când putea să creadă, că revoluția „planetară” se va realiza. Când Lenin se convinge că revoluția mondială este pentru totdeauna înlăturată — din lipsa ei de necesitate, ca un fenomen care întrerupe evoluția economică a regimului capitalist, acest principiu de bază al marxismului, — când Lenin se convinge, că revoluția socială e pentru totdeauna înlăturată, i se lasă mâinile în jos, mintea i se întunecă, sufletul i se stinse și Lenin nu mai fu Lenin. În timp de un an de zile, cât dură boala lui, țărani proști și mistici dădeau târcoale în jurul Cremlinului, să vadă pe Lenin eșind de-acolo pocăit. Cu cenușe pe cap, sfărâmat, gârbov, târându-se la picioarele lor, la picioarele Rusiei, cerându-și iertare pentru imensitățile de rău ce le făcuse lor și statului rusec. Nu știm exact ce testament politic și economic a lăsat Lenin, deși presa sovietică vorbise despre asta. Mușicimea rusă însă, pe care Lenin tulburat-o cu o idee străină ei, a rămas cu impresia, că Lenin s'a pocăit, dar că alții nu l-au lăsat să iasă pe străzi. Pentru aceasta pocăire a lui, mușicimea îl iubeste puțin...

Și dintr'odată, după moartea lui, răsăriră contradicțiile interne ale revoluției, de data aceasta cu o impetuozitate atât de elementară, încât oamenii mici ai acestei mari tulburări, cari moșteniră dela Lenin conducerea ei, se speriară, se lasară cuprinși de panică, se crezură înțelegători ai directivelor ce es din Lenin, creiară o nouă doctrină — doctrina leninistă, — vărsând în ea un conținut subiectiv, contradictoriu, ridicându-și ambițiile la înălțimea de porunci, despiciând partidul comunist în mai multe părți, grupând forțe slăbite în jurul unor noi ideologii fără vlagă, inacceptabile în mediul tulburat, lipsite de autoritate într'un stadiu de descreștere a energiei revoluționare.

La suprafață rămaseră trei factori, cu înțelegere deosebită și vrăjmașă, toți cu pretenția viguroasă de a fi, fiecare în parte, continuitorii leninismului. Pe de o parte comitetul central al partidului comunist rus; pe de altă parte: triumviratul Zinoviev, Camenev și Stalin; și forța a treia, cea mai serioasă, cea mai impetuoasă: personalitatea lui Troțki e ridicată și susținută de armata roșie.

Comitetul central se scotoțește încă un sinod al marxismului leninist, la ședințele căruia participă, probab. în mod mistic, duhul lui Lenin. Compus din mediocrități renumite, tare numai atunci când vota rezoluțiile concepute și oferite de Lenin, stăpânind legiunile organizate ale partidului, astăzi fără nici o autoritate, căci nu reprezintă nici

o ideologie, nu dă nici o soluție pe care să nu o desființeze a doua zi, apelând mereu la o disciplină fictivă, bazându-se pe tradiții care s'au vânturat, luerând în numele unui testament politic și economic pe care Lenin nu l'a lăsat, — și nu l'a lăsat fiindcă Lenin manevra într'o situație încontinuu schimbătoare, — comitetul central se zbate să-și mențină o autoritate nu în lumea sovietelor, de mult lichidate, nu în lumea țărănească, care nu vrea să știe de altceva decât de fericirea că are pământ, ci cel puțin în partidul comunist, unde gloria trecutului e încă vie și în care pofta de stăpânire e încă puternică. Zadarnică încercare. Fiindcă acolo nu există nici o inteligență creatoare, nici o voință hotărâtă, și nu există acolo mai ales o *credință* în vitalitatea cuceririlor revoluției, căci de mult, și poate niciodată, oamenii comitetului central n'au știut ce e o cucerire revoluționară, și ce e în definitiv o revoluție socialistă. Peste oameni mici — de când a murit secretarul comitetului, o forță genială de organizator Iankel Sverdlov, și șeful tuturor, Lenin, — își proiectează silueta de drac polonezul Felix Dzerdžinski, comisarul de interne și înspăimântătorul șef al abatorului revoluționar: Ceka. Alături de el se zbate omul cu bărbuța roșcovană, Buharin, până ieri dogmaticianul marxismului extremist, astăzi înfrânt și el de absurditatea unei dogme împlântate pe terenul mocirlos al realității economice rusești. Ca o pasăre urâtă țipă și cere alianță cu țărănimea, închizând cu durere ochii asupra faptului, că însăși această țărănime a sufocat avântul revoluționar al avangardei proletariatului, că această țărănime nu poate fi un aliat pentru „frângerea șirii spinării a capitalismului“, fiind prin instinct și în visare proprietaristă și antirevoluționară. Crede comitetul central în revoluția mondială? Ultimul purtător al acestei credințe a rămas Buharin. Ceilalți, care îl compun, oricât ar fi de mediocri nu pot să nu vadă, că revoluția mondială e o legendă, e material de gazetă. Asupra comitetului central influențează foarte discret, deși foarte clar, Racovschi, Cicerin și Crasin. Aceștia umblă de multă vreme prin Europa și sunt în stare să cunoască realitățile de după războiu. Și sunt destul de inteligenți să nu recunoască adevărul care scoate ochii, că Europa s'a întărit și s'a consolidat pe principii antimarxiste, în orice caz, antileniniste, că acum e prea târziu să se poată arunca în aer, că trebuie o împăcare cu ea *în sensul în care vrea ea*, că fără această împăcare e periclitată însăși existența republicilor sovietice. Și comitetul central înțelege aceasta, și comitetul central se grăbește să permită pătrunderea Europei în Rusia Sovietică, și, însăfârșit, comitetul central binecuvintează, prin decrete speciale și solemn concepute, întărirea capitalului străin pe teritoriul revoluției, unde capitalismul a fost decapitat cu atâta fast și cu atâta sânge. În modul acesta și în sensul acesta comitetul central realizează, sub mărețul decor al dictaturii proletariatului, dictatura capitalului străin, și-i subjugă, în măsura în care poate, atât pe proletariatul rus cât și pe țărănimea rusească. Aceasta este prima contradicție în viața internă economică a Rusiei — o contradicție între ceea ce te numești, ce vrei să fii și ceea ce ai devenit prin însăși forța biruitoare a vieții și a realității rusești.

Al doilea factor — factor de tristă realitate — e triumviratul: Zinoviev, Camenev și Stalin. Doi evrei și un georgian, — unul mai mărginit de cât altul. Nu se poate spune, că le aparține o dictatură completă în viața internă. Zinoviev conduce Internaționala a III fără credința sinceră, că partidele comuniste din toate țările — toate filiale supuse ei și organizate de ea — vor putea provoca revoluția „mondială”, ca să poată scăpa revoluția comunistă din Rusia. Activitatea internațională a acestei instituțiuni e demascată, toate statele sunt în pază, toate statele sunt înarmate împotriva ei, și datorită ei partidele comuniste sunt persecutate, devastate, iar pe alocurea vârate în subsol. Trei patru ani în urmă era altfel. Internaționala a III putea în mod magic să aprindă imaginația proletariatului Europei și a celorlalte continente. Experimentul revoluției mondiale nu era terminat. Din Moscova, din gurile învăpăiate ale revoluționarilor mondiali se revărsa în adânc și în larg un suflu însuflețitor, un patos răscolitor, care turbura și îndemna. Inimile lor băteau în unison cu inima proletariatului. Venea de acolo încredințarea, că revoluția nu va întârzia, venea de acolo credința mângăetoare, că aceasta lume burgheză se va sfârși, că pe ruinele ei se va ridica raiul pe pământ. A fost o prostire a proletariatului de către oameni cari știau, că raiurile pământești și cele cerești nu se creiază cu o simplă frazeologie cioănitoare, că viața fără lanțuri și lacrimi va deveni o realitate, cândva și cândva, dar spre această realitate se va merge cu totul pe alte căi de cât acele pe care le desfunda Internaționala a III. Astăzi Internaționala a III lucrează cu aerul rusesc, care se sfârșește, și cu dolarul, care se cumpără cu grâne. Internaționala a III se stinge din inutilitate, se lichidează din vigilența celor pășiți. În ea mai crede georgianul Stalin — (Dgingașvili) care n'are măcar atâta minte să vadă înfrângerile instituției iubite. Și se mai face că crede șiretul Camenev, — care prin ochelarii săi vede „bonurile străne” și plasate bine pentru zile negre.

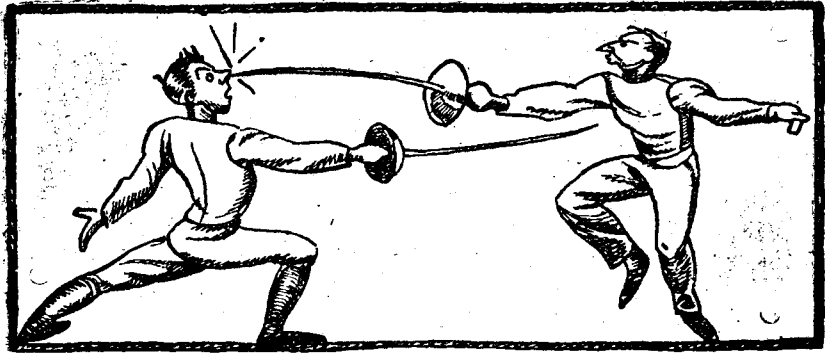
Și pentru că nu mai e Lenin, cu care să se poată compara, în furnicarul de ambițioși răsare și mai mare, și mai energică, și mai impunătoare, personalitatea furtunoasă a lui Troțki. E urât de comitetul central, pentru că i-a transmis fiorul unei posibile lichidări; într'adevăr, fără să mărturisească clar, Troțki a dat să se înțeleagă, că într'un moment dat — într'un moment inevitabil — el poate lichida comitetul central și întregul partid comunist. Într'o polemică ce durează de un an, comitetul central a făcut dovada, că Troțki n'a fost comunist, că Troțki a intrat „cu rezerve” în partidul comunist, că Troțki poate realiza surprize. Și le poate realiza cu atât mai ușor, cu cât armata roșie nu se supune comitetului central, că nu vrea să audă de triumviratul celor trei idiști, că ea ține la șeful său, cu care a văzut izbânzi și de la care a primit iluzia celei mai nemărginite puteri. Troțki e singurul care a avut curajul să spună, că revoluția în Rusia n'a izbutit, că revoluția mondială nu va mai avea loc. Troțki a lansat — cu un curaj ne mai văzut — lozinca democratismului în Rusia, unde toți democrații erau nimiciți ca porcii de mare. Inconjurat de militari vechi, cari urasc revoluția pentru degradarea ce le-a

adus, înconjurat de creaturile lui, cărora le-a dat înălțimi, lăsând pe toată lumea să înțeleagă, că va opri nebunia revoluției sociale, că va realiza libertăți democratice, el e astăzi pericolul cel mai mare pentru comitetul central și triumviratul idioților. În zadar comitetul central l'a îndepărtat: Troțchi ar fi trebuit să fie ucis — și tovarășul Dzerdjinschi, neîmpăcatul lui vrăjmaș, s'ar fi însărcinat cu aceasta dacă n'ar fi știut, că în aceeași zi va fi măcelărită de către armata roșie toată vermuiala care compune partidul comunist și excelențele sovietice. E atât de organic legat Troțchi de armata roșie, încât lupta împotriva lui e o luptă împotriva ei. Și în palatul fostului prinț Iusupov, la Arhanghelsc de lângă Moscova, unde Troțchi a primit ordinul să se „îmbolnăvească“ de bronșită, se zămislește splendidul spectacol al lichidării unei apocaliptice revoluții, al cărui organizator e acel care astăzi întinde mâna să-i reteze capul.

Iar toate celelalte chestiuni atât de palpabile pentru noi: republici moldovenești, conferințe cu statele burgheze, tratate încheiate, veleități de război, privite din unghiul realității de azi al republicilor sovietice, nu sunt decât clăbuci care răsar pe suprafața unei mocirle, când de sus, din cer, picură greoiu și frumos, stropii de ploaie, îndelung așteptată sub un semicerc de curcubeu...

G. M. IVANOV

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GAZETA RIMATA

Partidul celor care-au fost...

*In noul partid fuzionat al dlor
N. Iorga și Iuliu Maniu sunt
treizeci și cinci de foști miniștri.
(După datele statistice)*

*De-a fost aieva sau în vis
Anume n'ar putea să spună ;
Trecutu-i vag și imprecis, —
Povestea a durat o lună.*

*Dar se trezește-ades plângând,
Și își aduce-aminte 'n gând,
Cum o pornea odinioară
Cu servieta subsuoară,
(N'avea nimic în servieta
Și totuș, vai, cum o regretă!)
Cum unul îi lua bastonul,
Cum altul îi ținea paltonul,
Cum se grăbeau cu toți să vie
Când apăsa pe sonerie...*

*In cele patru-automobile
Au circulat, trei zeci de zile,*

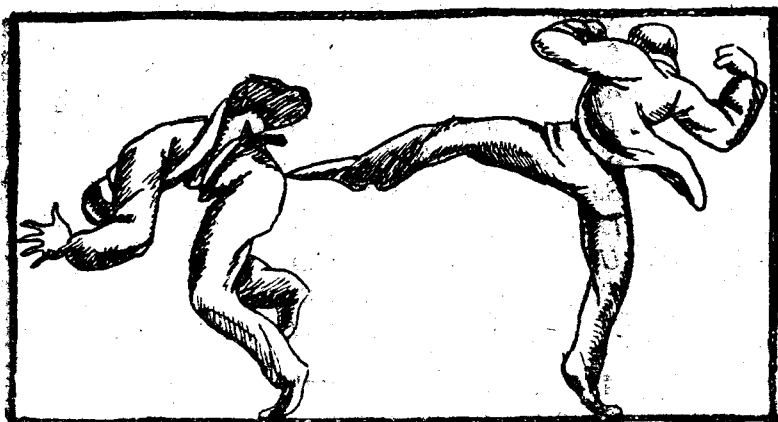
Nevasta, cinci copii și-o soacră,
Și-o puțină cu varză acră
Apoi cu trenul special,
Trecând ca vântul prin Predeal,
S'a dus odată la Uioară,
Să-și viziteze verișoara...
Iar la plecare, când i-a dat
Un porc tăiat (și ajumat),
C'un gest de adevărat baron,
A dus și porcul în vagon!..

Ah! unde-s timpurile acele,
Când se'ntindea pe canapele,
Când ăia dela minister,
Dela director la ușier,
Iși transformau spînarea'n arc,
Și-l salutau ca pe-un monarc?
Cu câtă fină insistență
Li zicea lumea „Excelență,”
Și cât era de excelent
Nevinovatul compliment!

Acum, sârmanul, stă cam prost, —
Căci e un lucru'ntristător,
Să te gîndești, că ești un fost
Fără de niciun viitor!

ION GRĂMĂTICU

— specialist în conjugarea verbelor
la timpul trecut —

INSEMNAȚI

Patriarhatul român. — Iniințarea unui Patriarhat ortodox român la București poate fi socotită, și ea, ca o consecință fericită, cu îmbucurătoare ecouri sufletești, a forței politice pe care o reprezentăm astăzi în Răsărit. Tocmai în această vreme, când dincolo de Nistru, odată cu prăbușirea țarismului, a fost ingenunchiată puterea bisericii moscovite, și tocmai în acest moment, când Patriarhul din Constantinopol e luat pe sus din ordinul guvernului turcesc și debarcat fără ceremonie la Salonic, ridicarea mitropolitului Miron Cristea la rangul de Patriarh al bisericii ortodoxe române însemnează, nu numai o dată hotărâtoare în istoria credinței noastre naționale, adică afirmarea supremă a desăvârșitei ei neatârării, ci și un adaos incontestabil de prestigiu peste hotare, cece nu va rămânea, desigur, fără urmări. România, stăpână pe destinele ei, a rămas pentru un lung șir de ani, pe urma revoluției rusești, cel mai puternic stat ortodox; această situație

ii creiază datorii noi, pe cari îndeplinindu-le, ea e sortită să joace, și în această direcție, un rol precumpănitor în concertul țărilor din sud-ostul Europei.

Pentru a face față misiunii sale, România va trebui să reprezinte însă și altceva decât cecece reprezintă astăzi. Nu numai acea forță politică indiscutabilă, căreia îi datorește autoritatea ei de astăzi, ci și un real centru de expansiune culturală, singura pârghie binefăcătoare pe tărâmul înălțării sufletești. Această operă rămâne, cum e și firesc, pe seama capilor bisericii noastre, a căror grije va să fie mereu aceeaș, de a reface strălucirea spirituală a vieții noastre religioase, astăzi în vădită slăbire. Niciodată problema bisericească nu s'a pus la noi cu o mai nerăbdătoare seriozitate, pentruca nu cumva, încăodată, mulțumitoarea generozitate a formelor să rămână deșartă de înțeles. Am strânge, astfel în mâinile noastre, frumoase spice de podoabă, fără rod.

In principiu. — Cu privire la însuflețita fuziune dintre d. Iuliu Maniu și d. C. Argetoianu, — proclamată până una-alta numai în principiu, — se poate observa, fără multă greutate, o simțitoare deosebire de temperatură. Atmosfera, în lagărul argetoianist, e foarte încălzită. Sunt priviri cari strălucesc, surăsuri cari par mai mult decât increzătoare, asigurări cari nu lasă nici o îndoială, că da, contopirea s'a făcut definitiv și irevocabil. De partea cealaltă a drumului, — pentru că bagajele n'au fost încă amestecate laolaltă, — bucuria e mai puțin volubilă și satisfacția mai puțin exuberantă. De vină e, poate, temperamentul prea ardelenesc al viitorilor tovarăși, cari n'au la dispoziție o cantitate egală de forță expansivă.

Dar, în definitiv, — ați putea să spuneți dumneavoastră, — toate acestea nu sunt decât simple impresiuni, pe temeiul cărora nu se poate clădi nimic serios... Așa e. Mai e însă și altceva, un fapt precis, care ni se pare ceva mai ciudat. Fuziunea n'a fost ratificată încă de congresele celor două partide. E o simplă formalitate, care va trebui, totuși, să fie îndeplinită. Partidul d-lui C. Argetoianu s'a și grăbit să fixeze data congrésului: 22 Februarie. Partidul d-lui Iuliu Maniu n'a fixat încă nimic. Normal ar fi, — ba, dacă te gândești bine ar fi chiar indispensabil, — ca ambele congrese să se țină în aceeași zi, pentru a se contopi pe urmă, cu surle și cimpoaie. Va avea loc, oare, și congresul partidului național tot la 22 Februarie, data hotărâtă de d. C. Argetoianu? Sau congresul partidului naționalist al poporului, care tot mai există încă, va fi amânat până la data pe care va indica-o d. Iuliu Maniu? Iată întrebarea, cum ar zice principiele Danemarcii.

Până atunci, fuziunea rămâne realizată în principiu. Adică, pe hârtie...

Și hârtia cu pricina, Doamne, Doamne, nu e nici măcar pergament!

Frământări reportericești. — De câteva zile încoace, domnii dela *Lupta* au început să arate o atenție înduioșătoare pentru soarta presupușilor lor adversari. Dl Albert Honigman plânge cât e ziua de mare, (ea a început, într'adevăr, să mai crească), și strigă din baerile inimii, să se audă până la Podul Iloaei, că în partidul poporului au început frământări adânci și îngrijitoare, cari pot duce, vail la surprize tragice.

Dl Albert Honigman știe tot cecece s'a petrecut: „Conducătorii partidului poporului au înțeles, că nu dl general Averescu trebuie: convins să treacă peste resentimentele de ordin personal, (?) pe cari le-a scos înainte după apelul dlui Iuliu Maniu, ci dl Octavian Goga, prin glasul căruia (??) vorbește șeful partidului poporului. În consecință (???) delegația, compusă din d-ni Sergie Niță, Dori Popovici, I. Atanasiu, I. Petrovici, inginer Manoilăscu, Mihail Vlădescu, e.c. s'a prezentat dlui Octavian Goga, căruia i-a cerut să intervină pe lângă dl general Averescu, pentru ca fuziunea să fie imediat realizată...“ Cefind aceste năzbâtii, deitate cu atâta gravă serozitate de reporterii *Luptei*, publicul ar putea fi îndemnat să creadă, că cu puțin jumătate din faptele înșirate mai sus s'au întâmplat într'adevăr. Și când colo, toată frământarea cu pricina nu s'a petrecut decât în capul dlui Albert Honigman. Pentru că, vedeți, și colo se petrece câteodată, câte ceva!

Realitatea, bat o vina, e alta. Nici „resentimente personale“ nu sunt, nici „delegație“ nu s'a prezentat, nici „surprize“ n'au de unde să iasă. Toate scrisorile schimbate între diferiți șefi ai opoziției, cu privire la chestiunea fu-

ziunei, au fost, din fericire, publicate. Lumea se poate orienta, credem noi, și fără binevoitorul concurs al dlui Albert Honigman, care, să fiți siguri, nu e cel mai inteligent dintre toți cetățenii acestei țări. Dimpotrivă... Cât despre „frământările“ din partidul poporului, să fie liniștiți bravii scribi din strada Sărindar. Din tot ceea ce nădăjduiesc dumnealor, cu aere atât de induioșătoare, nimic n'are să se întâmple.

Alegerile din Iugoslavia. — Alegerile din Iugoslavia au dat guvernului Pasici majoritatea parlamentară necesară pentru a rămânea mai departe la cârma țării. Lupta a fost, bineînțeles, foarte grea. Cu toată campania compromițătoare dusă împotriva dlui Radici, cu toate dovezile indiscutabile despre legăturile vinova e ale acestuia cu So- (1) dela Moscova, mulțimea alegătorilor din Croația a rămas credincioasă partidului republicanului dela Zagreb. D. Radici, ales el însuși în patru locuri, n'a pierdut în alegeri decât un singur loc, menținându-și toată situația electorală precedentă, și obținând din nou un număr de 67 scaune în Cameră. E drept, că d. Pasici va avea grije, după cum mărturisește el însuși, să reducă simțitor această cifră, anulând mandatele tuturor celorlora dintre partizanii dlui Radici, cari au fost dați judecății. Micșorând astfel forța opoziției cu aproape 30 de locuri în Parlament, coaliția guvernamentală Pasici-Pribilevići, căreia i s'ar mai putea adăuga alte grupuri dispartate, și-a asigurat complex situația sa constituțională, urmându-și cu aceeași hotărâre opera de auzilare a tuturor tendințelor separatiste. Un singur învățământ iese la iveală, deci, din actuala frământare a Iugoslaviei. Cu tot curentul puternic pentru autonomie, care există în Croația, cu joată încordarea de relații dintre această provincie și Serbia veche, pria-

ciul unității politice a ieșit biruitor, ca porunca unei legi organice, ridicându-se pe deasupra rivalității or trecătoare idee de integritate teritorială statului vecin.

Privind, din când în când, dincolo de g aniță, cum avem obiceiul, să nu trecem prea repede peste constatarea, că la noi, lupta împotriva unor anumite năzuințecentrifugale a fost mai ușoară, iar triumful a fost complet și definitiv. Ca să nu ne mai defăimăm cu atâta ușurință pe noi înși-ne, și să înțelegem, că, în privința consolidării statului nostru, am putea să fim invidiați.

Opera din Cluj. — După o scurtă epocă de acalmie, care îngrijorase oarecum pe toți susținătorii ei, Opera română din Cluj a reușit să trezească din nou în public un viu interes artistic. Criza de cântăreți prin care trece astăzi, și care va fi, desigur, repede rezolvată prin câștigarea unor forțe statornice, a fost recompensată, deocamdată, prin concursul câtorva oaspeți aleși și prin surprinderea plăcută unui debut fericit.

Oaspeții au fost d-nele Iloana Levay și Rodriigo, două distinse cântărețe, și baritonul Atanas'u, al cărui glas păstrează neștirbit acelaș timbru metallic și al cărui joc dramatic nu face decât să câștige, din an în an. Mulțumită acestor trei protagoniști de mână întâi, alături de cari cântăreții obișnuiți ai Clujului, — d-na Lia Pop și d-nii C. Pavel și N. Apostolescu, — și-au sporit parcă puterile lor de realizare muzicală, repertoriul Operei române a câștigat un adaos de strălucire. Debutul a fost al dlui Titu Olariu, un tânăr bariton dramatic, decurând întors din străinătate, care a cântat cu deplin succes rolul lui Amonasro din „Aida“. Dl Titu Olariu, bânățean de origine cași Traian Gro-

zăvescu, a repurtat o victorie desăvârșită, impresionându-ne admirabil cu vocea sa egală și sonoră, condusă cu îndemănare, și relevând calități neobișnuite cari îl vor ridica desigur, fără întârziere, printre cei dintâi cântăreți ai noștri.

Nădăjduim, că norocosul debutant va mai rămănea încă multă vreme între noi, dând Operei din Cluj aceea ce ea însăși cere astăzi: puteri noi.

Foști și viitori. — Statistica, demulteor, e o indeletnicire amuzantă.

Cineva făcea deunăzi socoteala, că în noul partid fuzionat al dlor Iuliu Maniu și N. Iorga, — care nu are deocamdată nici nume nici conducător, — s'au strâns, întâmplător sau dinadins, cel mai mare număr de foști miniștri. Nici partidul liberal, care are la activul său un lung trecut de guvernare, nu posedă atâția. În frunte cu dl Ciceo-Pop și la coadă cu dl Cihodaru (cine o mai fi și ăsta?) sunt vreo treizeci, dacă nu mai mult. Pe unii dintre ei i-a fericit vechiul partid conserva'or, încă de pe vremea când fiul Nababului se naștea cu un mic portofoliu ministerial de gât. Alții sunt produșii de ocazie ai fostului Consiliu dirigent. În fine, a treia categorie, sunt tovarășii de o lună din tentativa de cărmuire, încercată fără concursul Parlamentului, de regretatul Tache Ionescu. Sunt nenumărate excelențele, pe care o aventură de patru săptămâni, sau vechi uzanțe cenzitare azi dispărute, i au făcut să păstreze amintirea melancolică a celei mai înalte demnități...

E o armată întreagă de pretendenți, cu care, în Albania de pildă, ai putea alcătui patru guverne, sau, în orice țară din această parte a Europei, ai reuși să alcătuești un interesant muzeu politic, împodobind din belșug secția bolizilor. Suntem, cu alte cuvinte, în

plăcuta situație de a face, dacă se prezintă cazul, și export!

Dar, ciudată potriveală, tocmai cei doi șefi (sau candidați la șefie, dacă vreți) — tocmai ei n'au fost niciodată miniștri. Avem de-aface, deci, cu două categorii. Și numai pentru a simplifica problema, fără intenția vreunui ieftin joc de cuvinte, am fi îndemnați să spunem, că cei cari au fost nu vor mai fi, iar cei cari n'au fost... ăia cu atât mai puțin au să fie de-aici încolo!

Iată, prin urmare, unde duce statistica. Partidul dlor N. Iorga și Iuliu Maniu, un soi de serenadă a trecutului, se arată a fi o oștire foarte curioasă. Generali improvizați, câtă frunză și iarbă. Soldați autentici, ca 'n palmă. La postul de comandă, imbulzeală. În tranșee, nimeni. În asemenea condiții, cine se mai îndoiște despre rezultatul final al luptei?

În lipsa stăpânului. — În vreme ce dl N. Iorga se găsește la Paris, *Neamul Românesc* a ajuns pe mâna reporterilor de fapte diverse. Altfel nu se explică, nici stiul de suburbie, și nici minciuna de cafeana, cari au invadat fără veste coloanele venerabilei gazete culturale. Școala lui Albert Honigman s'a instalat și aici, în toată voia, anunțând opiniei publice întâmplări politice cari n'au avut de gând să se petreacă niciodată, și practicând injuria fără spirit, care a rămas apănajul cunoscutului meșter al erorilor de gramatică, și al altora.

E lesne de priceput, că nu e un sentiment agreabil, să nu știi cu ce ipochimen stai de vorbă. Cine răspunde pentru necuviințele cari ți se strigă din vecini, de după perdele, în lipsa stăpânului? Dl N. Iorga se mușomește, deocamdată, să trimeată zilnic, pe câte o carte poștală, articolul său de opt șire, din fruntea *Neamului Româ-*

nesc. Nu ne vine să credem, că revizuește și controlează tot restul materialului, prin telefonía fără fir. Să așteptăm, deci, întoarcerea fecundului autor dramatic din Văleni. Doar așa, poate, ni se va servi o replică mai inteligentă...

Să așteptăm...

Un poet inedit. — Ziarul teatral *Rampa*, urmărind să devină cât mai interesant, a întreprins de curând un fel de anchetă literară, întrebând pe diferiți scriitorii în ce condiții au debutat. Un prilej pentru duioase și plăcute amintiri... Sunt unele amănunte cari merită să fie într'adevăr cunoscute. În câteva cuvinte glumețe, cu o tremurare de lacrimă în geană, — debutul se leagă de prima noastră tinerețe, — ni se evocă timpuri și figuri dispărute, cei dintâi pași stângaci într'o lume care nu mai este, cele dintâi emoții, cele dintâi satisfacții.

Redacția *Rampel* s'a gândit însă, printr'un neînțeles exces de curiozitate, să adreseze și d-lui Mihail Dragomirescu aceeaș indiscretă întrebare. Noi, mărturisim pe față, n'am fi avut această idee, convinși fiind, că d-l Mihail Dragomirescu va trebui să debuteze de-acum încolo. Dar, pentru că *Rampa* și-a făcut datoria în mod conștiincios, n'avem de ce să regretăm. Cu atât mai mult, cu cât am aflat un secret pe care nimeni nu-l știa. Închipuiți-vă, d-l Mihail Dragomirescu și-a început cariera sa de critic anost prin a scrie versuri amuzante. D-l Mihail Dragomirescu a căutat rime cu dicționarul, a numărat picioarele versului pe toate degetele dela mâini, a alergat înfrigurat după metafore, și a umplut caete întregi de „dictandó“ cu strofe de paisprezece silabe... E de necrezut! E cași cum ni s'ar spune, că d-l Vintilă Brătianu e auto-

rul unei feerii financiare în patru acte (cu subiect împrumutat, se înțelege,) și că d-l Iuliu Maniu, înainte de a se avânta în politică, a funcționat ca dansator la „Royal-Orpheum“ din Budapesta...

D-l Mihail Dragomirescu, poet inedit! Aceasta ne reamintește cunoscuta schiță a lui Alphonse Daudet, la sfârșitul căreia un foarte serios subprefect, la umbra unui tușiș, ținând un fr de iarbă între dinți, e surprins făcând versuri. D-l Mihail Dragomirescu trebuie să se spovedească de urgență, mărturisind unde s'a trântit pe burtă și ce plantă miraculoasă a ținut între dinți, de i s'a întâmplat să cadă în ispită. Să se spovedească, pentru că alminteri nu credem nimic, și-l acuzăm pe față de plagiat în dauna răposatului Carol Scrob, bardul pudrei „Flora“ și al bijuteriilor lui Radivon!

Cine e de vină? — Dl dr. Utalea, primarul Clujului, ne trimite o întâmpinare oficială, arătându-ne că domnia sa nu are nicio parte de răspundere (sau de merit) la improprietărea d-lui Leonard Paukerow, despre care s'a vorbit în numărul trecut al *Țării Noastre*. Luăm act de această rectificare, deși în notița noastră nu adresasem dlui dr. Utalea nicio incriminare, ci numai felicitări pentru noul său cetățean improvizat. Răspunderea, care e numai morală, dar care cântărește și așa destul de greu, cade, se înțelege, asupra comisiunei urbane pentru improprietărire, din care primarul Clujului nu face parte. Pe d. dr. Utalea, personal, bucuroși îl scoatem din cauză; faptul rămâne însă acelaș, și ni se pare foarte caracteristic pentru vremea în care trăim. D. Leonard Paukerow a fost improprietar, în cantitatea sa de redactor la *Dimineața*. Am vrea să știm, câți foști luptători pe front au fost înlăturați?

Redactor responsabil: ALEXANDRU HODOȘ